

EDITORIAL

Sense poesia no hi ha ciutat

*Els que sabem que la falta
és l'única cosa essencial
rondem els carrers nocturns
de la ciutat*

Cristina Peri Rossi

Fa més de cinquanta anys Roland Barthes ja suggeria que per a conèixer millor una ciutat no és necessari multiplicar enquestes o estudis funcionals, sinó augmentar les lectures que ens possibilita. La literatura ofereix nombrosos exemples de mirades que configuren un espai i un temps urbans sentits a través de l'escriptura. Però també la música, les matemàtiques, les arts plàstiques i escèniques o l'arquitectura complementen amb els seus propis llenguatges altres lectures històriques, sociològiques, geogràfiques o polítiques de la ciutat. Això si parlem des de paràmetres acadèmics i formals. Una mirada més indiscriminada ens ofereix un camp de visió molt més polièdric i desordenat, una perspectiva repleta de narracions informals que mostren les ciutats des de múltiples experiències, tant individuals com col·lectives.

Totes aquestes lectures possibles remetent a les diverses maneres d'escriure la ciutat. S'escriu sobre ella en llibres, quadres o partitures, però també sobre la seua pell (en murs, mobiliari, asfalt...). És precisament aquesta expressió la que a vegades es torna més significativa, no per una certa o efectiva, sinó per dinàmica, imprevisible i viva.

Des que en 1996 el poeta mexicà Armando Alanís Pulido va decidir parlar a través dels murs, l'art de carrer va estendre per tot el món el que s'ha anomenat acció poètica. D'aquí prové l'afirmació que sense poesia no hi ha ciutat i d'això es desprén que el sentit de l'urbà ve determinat per la mena d'accions comunicatives que promou. En el cas de l'acció poètica l'expressió amorosa es confon amb la lluita, la irreverència i la protesta entre grafitis i performances. Així, les pancartes d'una manifestació contra la invasió russa a Ucraïna poden lliscar-se sobre les protestes d'amor en un pas de zebra; la celebració d'un trofeu futbolístic pot passar en un bus estrident enfront d'un silent acte contra la violència masclista; i el tik-tok que unes xiquetes graven al carrer pot estar sent captat per les càmeres de vigilància d'una sucursal bancària per a la qual, d'altra banda, elles són essencialment invisibles.

Estem probablement en el moment més caòtic quant a accions comunicatives urbanes es refereix. L'experiència estètica de la ciutat, la que és provocada pel visual, però també pels sons, les olors i el tacte, propícia nombrosos estímuls i aquests al seu torn generen un brou de cultiu perquè cobren nous significats les paraules i els actes de les persones que l'habiten. En aquest número, kult-ur se suma a la reflexió sobre la gestió simbòlica que es fa a la ciutat a través de les formes de comunicació. Com apunten els coordinadors del monogràfic, el guirigall de discursos sobre el que es vol fer d'una ciutat i el que aquesta fa sense preguntar a ningú acaba definint-la. Les relacions socials, econòmiques i polítiques que juguen en aquest entramat comunicatiu posen en evidència el crucial que és atendre les maneres d'expressar el poder en l'urbà perquè és aquí on es fa tangible la possibilitat de subversió i de transformació. Parlem de poder en el seu sentit més material, aquell que es reflecteix en decisions administratives, sentències judicials o accions mercantils. Però també al·ludim al poder en un sentit més ampli, això és, aquell que al·ludeix a la percepció que tenen els subjectes de ser i d'estar en una ciutat: les maneres de viure i relacionar-se.

L'experiència de la ciutat sempre ens adverteix de la tensió entre la singularitat i el compartit, el privat i el públic. Precisament en aquest conflicte consisteix la riquesa de les lectures possibles sobre l'urbà.

L'actual insistència d'organismes internacionals per recuperar el comú per a fer efectius els anomenats Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS), no és sinó una nova volta de rosca a la necessitat imperant de recuperar el malparat vincle social. Que ara els carrers s'omplin de proclames poètiques al mateix temps que les reivindicacions veïnals exigeixen una revitalització política, és un senyal que aquest llaç no pot sostenir-se a base de consignes ni imperatius. Contràriament, ha de forjar-se des de la conjunció d'aquestes emergents expressions i la reformulació dels espais de reconeixement i acció col·lectiva.

Cristina Peri Rossi, recent Premi Cervantes, expressa lúcidament com la consciència de la subjectivitat –i podríem dir també de la ciutadania– només frega el seu sentit més profund des de l'experiència de l'exili. Des de la certesa de la falta les ciutats semblen tan efímeres com les accions i interaccions que es produeixen en elles, i, no obstant això, constitueixen ancoratges als quals tornar. La consciència política de l'urbà hauria d'introduir aquesta evidència tan real com contradictòria. Si s'assumís el repte de construir dinàmiques de regeneració cultural, social i econòmica rondant entre múltiples llenguatges amb els quals s'escriu la ciutat, probablement ens trobaríem davant un nou escenari de reconeixement i possibilitat cívica. Dades i estadístiques informen, però no comuniquen, expliquen, però no vinculen, perquè comunicació i vincle només s'aconsegueixen si la ciutadania té veritable voluntat poètica.

Castelló, juny 2022

